

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **sierz rez. E. T.**

podejrzanego o popełnienie przestępstw z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 265 § 1 k.k.,
art. 266 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron,

w dniu 17 listopada 2020 r.,

skargi obrońcy podejrzanego

na przewlekłość postępowania przygotowawczego

prowadzonego przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w L.

w sprawie, sygn. akt PR 4 Ds (...),

na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na
naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu
przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i
postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. 2018, poz. 75 ze zm.)

p o s t a n o w i ł:

1) oddalić skargę;

**2) obciążyć podejrzanego kosztami postępowania
skargowego.**

UZASADNIENIE

Prokurator Wydziału do Spraw Wojskowych Prokuratury
Okręgowej w W. w dniu 16 marca 2017 r. wszczął śledztwo „w sprawie

ustalonych funkcjonariuszy publicznych - byłych żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, którzy w okresie 2013 - 2017 roku w W. i w P. przekraczali swoje uprawnienia i ujawniali informacje niejawne o klauzuli „ściśle tajne” oraz uzyskane w związku z wykonywaniem czynności służbowych, których ujawnienie mogło narazić na szkodę prawnie chroniony interes Żandarmerii Wojskowej, tj. o przestępstwa określone w art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 265 § 1 k.k. i art. 266 § 2 k.k.”

W dniu 22 marca 2017 r. Prokurator przedstawił E. T. zarzuty popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zb z art. 265 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz pięciu przestępstw z art. 266 § 2 k.k. oraz art. 266 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i przesłuchał go w charakterze podejrzanego. W tym samym dniu zarzuty popełnienia przestępstw z art. 266 § 2 k.k. przedstawiono mjr R. P.

W toku postępowania przygotowawczego składane były w imieniu Roberta Pankowskiego skargi na przewlekłość tego postępowania. Pierwszą z nich, Sąd Najwyższy oddalił postanowieniem z dnia 29 stycznia 2019 r., w sprawie VI KSP 1/19. Natomiast kolejną skargę Sąd Najwyższy oddalił postanowieniem z dnia 7 maja 2020 r., w sprawie I KSP 1/20.

W dniu 3 sierpnia 2020 r. (data wpływu pisma do Prokuratury Rejonowej w L.) obrońca podejrzanego E. T. złożyła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez zbędnej zwłoki i wniosła o:

- 1) stwierdzenie przewlekłości postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w L. Dział do Spraw Wojskowych, pod sygn. akt PR 4 Ds. (...);
- 2) zobowiązanie Prokuratury Rejonowej w L. Dział do Spraw Wojskowych, do zakończenia postępowania przygotowawczego wobec

skarżącego w terminie najpóźniej 1 miesiąca od daty wydania prawomocnego orzeczenia w niniejszej sprawie;

3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego E. T. kwoty 20.000,00 zł;

4) zasądzenie od Skarbu Państwa - Prokuratury Rejonowej w L. zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa na rzecz skarżącego.

W dniu 16 lipca 2020 r. prokurator Prokuratury Okręgowej w W. – Wydział do Spraw Wojskowych, przedłużył prowadzone śledztwo do dnia 16 października 2020 r. (k. 3508-3510). W uzasadnieniu postanowienia prokurator wskazał, że w dalszym toku postępowania koniecznym jest kontynuowanie czynności dowodowych, a w szczególności konieczne jest uzyskanie opinii sądowo-psychiatrycznej R. P. , przesłuchanie świadków T. W., J. J. , W. W. i M. R., a także podejrzanego E. T. i wypracowanie decyzji co do sposobu zakończenia przedmiotowego postępowania.

W stanowisku przygotowanym przez Prokuratora prowadzącego postępowanie przygotowawcze w dniach 5 – 26 sierpnia 2020 r., błędnie zatytułowanym jako stanowisko w sprawie drugiej skargi obrońcy co do R. P. na przewlekłość postępowania, Prokurator wniósł o oddalenie skargi wniesionej przez obrońcę E. T.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona skarga jest niezasadna i dlatego podlega oddaleniu.

Skarżąca oparła dokonaną przez siebie ocenę postępowania jako postępowania przewlekłego wyłącznie na takich przesłankach jak: długość jego trwania (ponad 3 lata) i brak podejmowania czynności procesowych wobec podejrzanego E. T. W jej przekonaniu, zgromadzony materiał dowodowy daje podstawę do podjęcia przez

prokuratora ostatecznej decyzji merytorycznej wobec podejrzanego. Tymczasem prowadzący postępowanie przygotowawcze skupia się wyłącznie na przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych sądowych z zakresu psychiatrii. Są to jednak czynności nie mające związku z samym T. i nie zależy od nich wynik całego postępowania. Skarżąca dodała, że prokurator zaniechał dokonania kluczowych czynności procesowych dotyczących podejrzanego, których jednak nie wymieniła. Wskazała na negatywne dla E. T. konsekwencje statusu podejrzanego, a także jego brak przyczynienia się do przewlekłości postępowania.

Odnosząc się do tych argumentów, przyznać należy, że żaden z postawionych R. P. i E. T. zarzutów nie dotyczy przestępstwa, których popełnienia dopuściliby się jako jego współuczestnicy (współsprawcy albo osoby dopuszczające się tych przestępstw w różnych formach zjawiskowych). Pomimo tego, niektóre z postawionych im zarzutów dotyczą przestępstw, które są ze sobą powiązane, bowiem podejrzani mieli przekazywać sobie nawzajem informacje, których poufność podlegała ochronie prawnej. Nie tylko przesłuchanie R. P. ma znaczenie dla ustaleń faktycznych dotyczących tych , których popełnienie zarzucono E. T. i odwrotnie, ale pomiędzy niektórymi z zarzucanych im przestępstw zachodzą związki funkcjonalne. Uzasadniają one przyjęcie, że mamy do czynienia z przestępstwami różnych osób, które pozostają ze sobą w „ściśłym związku”. W konsekwencji zastosowanie znajduje przepis art. 34 § 2 k.p.k., zgodnie z którym sprawy tych osób powinny być połączone we wspólnym postępowaniu. Dlatego podejmowanie przez prokuratora prowadzącego postępowanie czynności dotyczących zarzutów postawionych R. P. nie może samo w sobie przemawiać za przewlekłością postępowania przygotowawczego w sprawie E. T. Zarówno z punktu widzenia

ekonomiki procesowej, jak i wymogu dążenia do poznania prawdy materialnej, pożądane jest prowadzenie spraw przeciwko obu podejrzanym łącznie.

Odnosząc się natomiast do sprawności postępowania w związku z czynnościami podejmowanymi w odniesieniu do zarzutów stawianych podejrzanemu R. P., to - jak już była o tym wcześniej mowa - postanowieniem z dnia 7 maja 2020 r., w sprawie I KSP 1/20, Sąd Najwyższy stwierdził, że w sprawie nie zaistniały okresy bezczynności prokuratora, które czyniłyby zasadnym zarzut przewlekłości postępowania. Na taką ocenę Sądu wpływ miały zarówno czynności podejmowane w toku postępowania przygotowawczego, które wskazane zostały również w stanowisku przedstawionym przez prokuratora w związku z rozpoznawaną skargą na przewlekłość, jak również brak okresów zaniechań.

Od czasu rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania wniesionej przez obrońcę podejrzanego R. P. do czasu wniesienia skargi obrońcy podejrzanego E. T. upłynęły niemal 3 miesiące, które przypadły na okres wakacyjny. W tym okresie dokonano większości z czynności wymienionych w postanowieniu prokuratora Prokuratury Okręgowej w W. z dnia 16 lipca 2020 r. o przedłużeniu śledztwa. Przesłuchano w ramach pomocy prawnej (...) oraz uzyskano opinię sądowo-psychiatryczną dotyczącą podejrzanego R. P., o której będzie mowa w dalszej części uzasadnienia, a która - zdaniem Prokuratora - wymaga sporządzenia opinii uzupełniającej (notatka z dnia 26 sierpnia 2020 r., k. 3564).

Odnosząc się do czynności postępowania dotyczących zarzutów przedstawionych podejrzanemu E. T., to nie można podzielić stanowiska skarżącej, zgodnie z którym Prokurator takich czynności nie

podejmował. Czynności te w pierwszej kolejności dotyczyły zbadania zabezpieczonych nośników informacji. Podkreślić należy, że w związku z tym, że E. T. jest podejrzany o ujawnianie chronionych informacji R. P. i innym osobom, znaczenie miało zbadanie nie tylko nośników zabezpieczonych w pomieszczeniach prywatnych i służbowych podejrzanego E. T., ale także R. P. i innych osób. Poznanie treści informacji znajdujących się na zabezpieczonych nośnikach informacji wymagało ekspertyz, których wykonanie trwało do końca 2018 r. W związku z zarzutami przedstawionymi E. T. przesłuchano również świadków - jego współpracowników i przełożonych. Konieczne było zachowanie określonej sekwencji tych czynności i wcześniejsze poznanie treści nadmienionych nośników informacji. Co więcej, w stosunku do jednego ze świadków to przesłuchanie możliwe było dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia o zwolnieniu go z tajemnicy w sierpniu 2019 r. Z kolei z punktu widzenia tych zarzutów popełnienia przestępstw przedstawionych E. T. , które miały znaczenie dla stwierdzenia ścisłego związku jego sprawy ze sprawą R. P. , znaczenie miało przesłuchanie tego podejrzanego. Przeprowadzenie tej czynności uzależnione było, i nadal jest, od wyników opinii sądowo-psychiatrycznej.

Przyznać należy rację skarżącej, że wiele podejmowanych w postępowaniu przygotowawczym czynności skupia się obecnie na przeprowadzeniu dowodu z opinii sądowo - psychiatrycznej. Jej przeprowadzenie w związku z przekazanymi przez podejrzanego informacjami na temat leczenia psychiatrycznego jest jednak konieczne. Jak wynika natomiast z akt sprawy, wydanie tej opinii napotykało dotychczas na przeszkody, których przyczyną nie był brak terminowości lub nieprawidłowość czynności podejmowanych przez prowadzącego

postępowanie przygotowawcze. Podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w nadmienionym postanowieniu z dnia 7 maja 2020 r., że przyczyną tego stanu rzeczy była odmowa poddania się badaniu przez podejrzanego R. P. , nie stawienie się na termin badania oraz żądanie udziału obrońcy w badaniu podejrzanego, które jest niedopuszczalne, gdyż zakres uprawnień obrońcy dotyczących udziału w opiniowaniu biegłych wynika z art. 318 k.p.k.

W dniu 10 lipca 2020 r. wpłynęła do akt opinia sądowo-psychiatryczna z dnia 29 czerwca 2020 r., w której biegli stwierdzili, że istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że w odniesieniu do czynów zarzucanych mjr R. P. miał on zniesioną zdolność rozumienia znaczenia czynów i kierowania swoim postępowaniem. Poza tym biegli uznali, że nie jest on zdolny do brania udziału w postępowaniu karnym i prowadzenia swojej obrony w sposób samodzielny. Sformułowali również wniosek, że postępowanie karne powinno zostać w stosunku do tego podejrzanego zawieszone do czasu przeprowadzenia pełnego badania psychiatrycznego z jego udziałem lub obserwacji w oddziale psychiatrycznym. Ze sporządzonej przez Prokuratora w dniu 26 sierpnia 2020 r. notatki urzędowej wynika, że zwrócił się do biegłego psychiatry M.. J. z prośbą o złożenie uzupełniającej opinii, w której dotychczas wydana opinia zostałaby doprecyzowana. Biegły wnioskował o umożliwienie mu złożenia takiej opinii na piśmie. Zauważyć należy, że w związku z jednym z wniosków opinii biegłych oraz trudnościami w przeprowadzeniu pełnego badania podejrzanego, należałoby również rozważyć złożenie wniosku o orzeczenie przez sąd badania stanu zdrowia podejrzanego połączonego z obserwacją w zakładzie leczniczym.

Podsumowując, stwierdzić należy, że wbrew twierdzeniom obrońcy w postępowaniu podejmowane są wciąż czynności mające znaczenie dla ustaleń faktycznych dotyczących zarzutów popełnienia przestępstw przedstawionych E. T.. Te czynności bezpośrednio odnoszą się do podejrzanego R. P., ale z racji istniejącego ścisłego związku pomiędzy niektórymi z zarzucanych E. T. i R. P. przestępstw, te czynności mają znaczenie także w postępowaniu przeciwko pierwszemu z podejrzanych. Podejmowane czynności są prawidłowe. Można sformułować uwagi co do sprawności tych czynności, ale ich terminowość nie pozwala na ocenę całego postępowania jako przewlekłego. Wpływ na taką ocenę miał również stopień skomplikowania sprawy, zwłaszcza pod względem faktycznym. Nie można również pominąć wpływu na tok postępowania ograniczeń funkcjonowania wielu instytucji publicznych związanych z pandemią wirusa Covid-19 w 2020 r., do którego w swoim stanowisku odwołał się Prokurator. Wynikają one z obowiązku ochrony zdrowia ludzkiego, a będące ich następstwem dłuższe terminy wykonywania czynności procesowych nie mogą stanowić podstawy do oceny ewentualnego opóźnienia jako nieuzasadnionej zwłoki.

W badanej sprawie oczekiwać należy jednak sprawniejszego podejmowania przez Prokuratora decyzji służących sporządzeniu przez biegłych stanowczej opinii co do stanu zdrowia podejrzanego, możliwości jego udziału w postępowaniu oraz jego poczytalności w chwili popełnienia zarzucanych mu przestępstw. Po uzyskaniu tej opinii, w zależności od jej wyników, konieczne będzie przesłuchanie podejrzanego R. P. , niezależnie od niej - przesłuchanie podejrzanego E. T. i wydanie odpowiednich decyzji procesowych dotyczących toku prowadzonego postępowania przygotowawczego.

Na marginesie, zwrócić należy uwagę, że wyniki opinii sądowo-psychiatrycznej dotyczącej podejrzanego R. P. mogą mieć również wpływ na podjęcie decyzji o odrębnym rozpoznaniu sprawy E. T. . Przypomnieć należy, że określony w § 2 art. 34 k.p.k. nakaz łączenia do wspólnego postępowania spraw osób wskazanych w § 1 tego przepisu nie ma charakteru bezwzględnego „(...) *podjęta przez sąd decyzja co do połączenia spraw wskazanych w § 1 tego przepisu osób, zawsze powinna być poprzedzona analizą wszystkich mających znaczenie dla jej podjęcia zaszłości. Nie tylko tych opartych na stwierdzeniu istnienia więzi między sprawcami, ale także innych kryteriów. Te zaś mogą być różnorodne i nie ograniczać się jedynie do oceny takich o charakterze teleologicznym, jak: ułatwienie poznania prawdy, uproszczenie i przyspieszenie postępowania, względów ekonomii procesowej, ale powinny je też stanowić takie zaistniałe w danej sprawie sytuacje (faktyczne, czy prawne), które implikują wręcz konieczność odrębnego rozpoznania spraw takich osób. Mogą bowiem zaistnieć tego rodzaju okoliczności, które nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają łączne rozpoznanie spraw.*” (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2019 r., III KK 94/18, Lex nr 2685626).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że nie nastąpiło naruszenie prawa E. T. do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym bez nieuzasadnionej zwłoki i dlatego wniesiona przez jego obrońcę skarga została oddalona.